

Volkstuin- en Recreatietuinvereniging Bodegraven

Clubblad

**Negende jaargang
December 2015 no: 4**

Verenigingsblad van de Volkstuin- en Recreatietuinvereniging Bodegraven
Opgericht november 1972
Negende jaargang no. 4, december 2015

Bestuur:

Frank Busker
(voorzitter)

tel.: **0172-610802**
e-mail: frank.busker@gmail.com
Vlijt & Phoenix 25 2411 WT Bodegraven

Maaïke ten Haken
(secretaris, clubbladredacteur)

tel.: **0172-650514**
e-mail: m_tenhaken@hotmail.com
Bourgondischelaan 23 2411 KJ Bodegraven

Piet van Kooten
(penningmeester)

tel.: **0172-612786**
e-mail: pietvankooten@casema.nl
Koninginneweg 139 2411 XN Bodegraven

Arjen Boekhorst
(winkelcommissie)

tel.: **0172-611811**
e-mail: arjenbaukje@icloud.com
De Deel 3 2411 SH Bodegraven

Jakko Gunst
(tuincommissaris Oost,
clubbladredacteur)

tel.: **0172-645803**
e-mail: jakkogunst@solcon.nl
Dammekant 99 2411 CC Bodegraven

Michel Heinen
(tuincommissaris West)

tel.: **06-59627952**
e-mail: michelbep2009@hotmail.com
De Schouw 7 2411 WX Bodegraven

Jan van der Neut
(tuincommissaris Oost)

tel.: **0172-616019**
e-mail: janvdneut@gmail.com
Vossestaart 19 2411 ML Bodegraven

Van het bestuur (I)

Beste medetuinders,

Sombere dagen, niet alleen door het weer maar ook door alle gebeurtenissen in de wereld. Gelukkig kunnen wij onze aandacht ook regelmatig laten gaan naar onze hobby. Een hobby waar je je voor moet inspannen maar die tegelijkertijd ook de mogelijkheid biedt om te ontspannen.

We zijn goed op weg als vereniging. Het oogstfeest was succesvol in smaakzin maar zeker ook voor wat betreft de bevordering van saamhorigheid. Met dank aan Maaïke en vele andere dames en sommige heren is deze actie voor herhaling vatbaar. Op de najaarsmarkt gaven we weer acte de présence, en dat zag er toch weer heel goed uit.

De aanbouw van de Polderhof heeft al vorm gekregen. Frans Walraven en anderen hebben straks een mooie klus gedaan. Nieuwe impulsen kunnen dan worden gegeven aan het geven van lezingen, voorlichting, wellicht tentoonstellingen en andere koffieaangelegenheden. Verder vanaf deze plaats opnieuw weer een welgemeend bedankje naar al de vrijwilligers.

.... en van het bestuur (II)

Dan is het straks tijd voor de jaarlijkse Algemene Leden Vergadering en daar hebben we als bestuur wel onze zorg. Dit jaar treden drie bestuursleden af en op de laatstgehouden bestuursvergadering hebben alle drie aangegeven niet meer herkiesbaar te zijn voor een volgende periode. Het betreffen de voorzitter, de secretaris en een tuincommissaris van Oost. Verder hebben we ook nog steeds een vacature voor tuincommissaris op tuin West. Er zijn in totaal dus vier vacatures in te vullen.

Nieuwe impulsen vanuit nieuwe meningen en gezichten zijn welkom en nodig. We kunnen niet zonder commissarissen en de club besturen gaat ook niet vanzelf.

Met het oog op de vereniging moeten deze bestuursfuncties worden ingevuld en daarom doe ik bij dezen een ernstige oproep aan de leden om zich als kandidaat voor een tweejarig bestuurslidmaatschap te melden. Ik reken op u!

Inleveren bestellijst Garant Zaden

Beste medetuinders,

Samen met deze uitgave van het clubblad ontvangt u hierbij ook de jaarlijkse catalogus van onze vaste zadenleverancier Garant Zaden. Wilt u ook dit jaar uw zaden en/of andere tuinbenodigdheden weer via onze tuinvereniging bestellen? Lever dan tijdig een ingevulde bestellijst in bij een van onderstaande bestuursleden:

Arjen Boekhorst
de Deel 3
2411 SH Bodegraven

of:

Piet van Kooten
Koninginneweg 139
2411 XN Bodegraven

Zij verwachten uw bestelling voor **10 januari 2016**.

Dank voor uw medewerking!

Het bestuur.

Terugblik tuinfeest 19 september 2015

Maaïke ten Haken en Caroline Zwaneveld

Op zaterdag 19 september hebben we ons eerste oogstfeest beleefd. Buiten, achter de Polderhof was een terras gemaakt en binnen in de gezellig aangeklede Polderhof stonden tafels met al het lekkers erop. Er waren heel wat culinaire bijdrages aangeleverd door de leden. Een greep uit het doorlopende buffet: verschillende soepen, zoete en hartige cakes en taarten, Surinaamse gerechten, salades, jams, compotes, druivensap, gevulde eitjes etc. En alles zelfgemaakt met ingrediënten uit de tuinen! Het was heerlijk, we bleven proeven. Dank aan alle tuinkoks voor hun bijdrages!

Het weer werkte 's middags ook mee en met alle aanwezigen (zo'n 35 personen) hebben we van een smakelijk en gezellig samenzijn genoten. We waren het er allemaal over eens dat dit oogstfeest volgend jaar een vervolg dient te krijgen! Daar gaan we dus weer aan werken. Hartelijk dank aan alle leden die culinaire bijdrages geleverd hebben, én aan Caroline Zwaneveld, Anneke Wijfje en Bert de Ruiters voor hun bijdrage aan het meedenken en organiseren voor dit feest! Chapeau!

Om nog een keer na te genieten, voegen we de vaste rubriek "Vers van het land" van Caroline toe aan deze terugblik. En om het allemaal nog mooier te makenvolgen hieronder nog enkele door de leden aangeleverde recepten van 19 september. Eet smakelijk!

1. Romige courgettesoep met spekreepjes

Ingrediënten:

- 1 grote ui;
- 1 teentje knoflook;
- 3 courgettes;
- 25 gram boter;
- 125 gram magere spekreepjes;
- 1 liter halfvolle melk;
- 2 kruidenbouillonblokjes;
- 3 theelepels tijm;
- peper en zout;

4 eetlepels gehakte peterselie

Werkwijze:

Pel en snipper de uien en de knoflook. Was de courgettes en snijd ze in stukjes. Doe de boter in een soeppan en fruit de ui en de knoflook op laag vuur. Voeg de courgettestukjes toe en laat zachtjes 5 minuten meebakken. Schenk de melk bij het courgettemengsel. Voeg de tijm toe. Verkruiemel de bouillonblokjes erboven. Breng de soep aan de kook en laat hem 10 minuten zachtjes doorkoken, onder af en toe roeren. Bak ondertussen de spekreepjes op hoog vuur in een droge koekenpan. Laat de spekreepjes afkoelen op keukenpapier. Hak de peterselie fijn. Pureer de soep met een staafmixer. Breng de soep al roerend aan de kook en breng op smaak met zout en peper. Schenk de soep in een soepkom en garneer (voor wie dit wil) met de spekreepjes, en de peterselie.

2. Courgette jam

Ingrediënten:

1250 gram courgette;
2 citroenen;
rasp van een citroen (mag ook van de twee die u toch heeft);
1 sinaasappel;
2 theelepels Italiaanse kruiden;
2 theelepels kaneel;
500 gram geleisuiker (in de ponsverpakking)

Werkwijze:

U kunt zowel gele als groene courgette gebruiken. In de gele courgette zit veel vitamine C. Steeltjes eraf snijden, zaadlijsten verwijderen, daarna rasp in de keukenmachine. Sinaasappel en citroenen persen, eerst de citroenen rasp, dat is makkelijker. Courgettes, sap, citroenrasp en kruiden mengen en aan de kook brengen. Daarna 10 minuten zachtjes door laten koken (af en toe roeren). De geleisuiker en de kaneel erbij en dan nog 4 minuten zachtjes laten koken. Daarna in de schoongemaakte potjes gieten, deze sluiten en omgekeerd laten afkoelen.

3. Kruisbessenmoes

Ingrediënten:

500 gr. kruisbessen;
200 gr. rozijnen;
200 gr. suiker;
scheutje water;

wat krijt en wat aardappelmeel.

Werkwijze:

Was de kruisbessen en zet ze op met een scheutje water, laat ze tot moes koken. Zachtjes 10 minuten doorkoken. Wrijf de bessen met een houten lepel fijn of door een zeef.

Vermeng de moes met het krijt en de suiker en bindt het met aardappelmeel. Even laten doorkoken. Af laten koelen en opdienen met bijvoorbeeld ijs of kwark.

4. Bietensalade met feta en walnoten

Ingrediënten:

600 gr. gele bieten gekookt of gepoft in de oven;

200 gr. feta (geen Deense maar echte van schaaap en geit uit Griekenland);

100 gr. walnoten;

1 eetlepel balsamico azijn;

2 eetlepels olijfolie;

een snufje oregano;

zout en peper naar smaak.

Werkwijze:

Bietjes in blokjes snijden. Walnoten in stukjes hakken. Meng met azijn en olijfolie, zout, peper en oregano. Verkruimel de feta erboven en meng nogmaals.

Muizen op de tuin. Wat nu?

Éen muis, twee muizen duizend muizen. Het viervoetige ongedierte dat ons als volkstuinders het leven flink zuur kan maken, vermenigvuldigt zich snel. Moeten we ontsteken in blinde razernij en naar het muizengif grijpen? Of stort zo'n muizenpopulatie na explosief te zijn gegroeid vanzelf ineen?

Meldingen van ernstige muizenplagen kwamen de afgelopen maanden uit heel Nederland, maar met name vanuit Zuid-West Friesland waar de schade op dit moment wordt geschat op zo'n 40 tot 70 miljoen euro. In deze noordelijke provincie is bijna 30.000 hectare grasland aangetast. Friesland is daarmee dé provincie bij uitstek waar bij herhaling zo'n plaag optreedt. In 2004/2005 veranderde er al zo'n 8000 hectare aan Friese grasvelden in een soort prairiegrond.

Naast Zuid-West Friesland moet ook de Alblasserwaard worden genoemd als risicogebied. In 1975 en in 1980 deden er zich plagen voor die qua omvang met die van 2005 in Friesland vergelijkbaar zijn.

Bij het ontstaan van muizenplagen speelt menselijk ingrijpen een rol, maar niet alleen. Ook het bijzondere voortplantingsvermogen van muizen is van belang. Zo is bekend dat muizen 14-27 dagen na de geboorte al geslachtsrijp kunnen zijn. Betrek daarbij dat de draagtijd circa 21 dagen bedraagt en het is duidelijk: een vrouwtjesmuis krijgt soms al op een leeftijd van 40-50 dagen haar jongen. Gemiddeld gaat het daarbij om 3-8 jongen per worp. Één vrouwtjesmuis kan binnen het jaar 6 tot 10 nesten van 5-6 jongen per nest voortbrengen.

Een fenomeen dat bij muizen veelvuldig wordt aangetroffen is de voortplanting in groepsverband. Onder de bodem kunnen gemakkelijk complete nesten- en gangenstelsels worden aangetroffen van vrouwtjesmuizen die zich gemeenschappelijk voortplanten en daarna elkaars jongen verzorgen. Dit verschijnsel verklaart waardoor de populatiedichtheid in een bepaald gebied soms in korte tijd explodeert.

Wat het menselijk ingrijpen betreft; in de Alblasserwaard nam de overlast door muizen drastisch toe na de aanleg van 90 kilometer nieuwe provincieweg, inclusief ruige

wegbermen, én na de verlaging van het (winter)polderpeil. Dat was beslist geen toeval, want uit onderzoek is bekend dat muizen graag huizen en nestelen in wegbermen. Door de verlaging van het polderpeil neemt hun leefgebied in de winter toe.

Naast de aanleg van bermen moet ook de schaalvergroting en de monocultuur in de

landbouw worden genoemd als oorzaak waardoor muizenpopulaties kunnen exploderen. Grasland is bij muizen populair; akkers, bos, moeras, boomgaarden en gebieden met ruigtevegetatie veel minder. Naarmate een voor muizen minder aantrekkelijk landschap

plaats moet maken voor grasweidegebied groeit dus de oppervlakte waar de soort zich kan handhaven en vermenigvuldigen. In delen van Nederland is dat de afgelopen decennia ook op grote schaal gebeurd.

In veel percelen die speciaal voor de grasteelt zijn aangelegd (bijv. in de Alblasserwaard, rond Kamperveen/Mastenbroek, bij Vegelinsoord en bij Eemland/Bunschoten) zijn vergelijkbare maatregelen genomen om de grasproductie maximaal te kunnen intensiveren. De waterstand is bijgesteld, de omloopsnelheid van de meststoffen steeds meer omhoog gegaan en homogene, eiwitrijke graszoden zijn steeds populairder geworden. Op die manier zijn er in delen van Nederland biotopen ontstaan waar het voor muizen wel erg goed toeven is.

Wat nu? In een poging de schade als gevolg van de muizenplaag zo veel mogelijk te beperken, zien agrariërs zich soms genoodzaakt naar onorthodoxe maatregelen te grijpen. Kiezen voor het onder water zetten van grasland en het verdrinken van muizen is er daar één van. Het dierverdelgingsbedrijf Ruvoma uit Montfoort ontwikkelde een muizenverdelgingsmachine, waarbij een groot dekzeil van 30 bij 50 meter over een aangetast weiland wordt gelegd, waaronder vervolgens kooldioxide in de grond wordt geïnjecteerd. In de landbouwsector gaan echter ook stemmen op om structurele maatregelen te nemen en terug te keren naar een minder eentonig landbouwsysteem met meer variatie.

Natuurbeschermingsorganisaties hebben gesuggereerd dat de muizenplaag mede veroorzaakt kan zijn door de illegale jacht op roofdieren die de (veld)muis als prooidier hebben. Het gaat daarbij om buizerds, haviken, kiekendieven en torenvalken. Dat roofdieren een aandeel hebben in het op peil houden van een muizenpopulatie staat buiten kijf. Cijfers van de Toezichtkringen Natuurhandhaving in Friesland wijzen echter uit dat het illegaal doden van roofvogels daar niet op grote schaal voorkomt. In 2013 ging het om 72 buizerds, 9 haviken, 10 kiekendieven en één torenvalk. Het is niet aannemelijk dat een illegale doding op dergelijke schaal een muizenplaag kan veroorzaken.

Wat dan wel? Staatssecretaris Dijkema die tot voor kort verantwoordelijk was voor Landbouw benadrukte in de Tweede Kamer dat de muizenplaag in Friesland mede te maken had met het weer. Zij bracht daarbij de bekende cyclustheorie te berde, die ervan uitgaat dat de muizenpopulatie regelmatige pieken en dalen kent. Daarbij zou het 3 tot 5 jaar duren, voordat een populatie de maximale omvang bereikt, waarna deze vanzelf weer instort.

Dat de cyclustheorie echt klopt, is nog nooit voor 100 procent aangetoond. Harde aanwijzingen daarvoor zijn er wel, zoals de schommelingen in de populaties van de hiervoor al genoemde roofvogels. Vooral het verband met het aantal kerkuilen is interessant. Het aantal broedgevallen van de kerkuil, een teken van welstand van de soort, houdt redelijk gelijke tred met de ontwikkeling van veldmuizenstand. Piekjaren waren er onder meer in 1990-1996-2002-2005-2008 en 2014.

Meerdere factoren kunnen daarnaast verklaren dat er na een stijgende lijn van 3 jaar en een piek een daling van de populatie optreedt. Eén daarvan is dat een hoge populatiedichtheid zorgt voor meer stress onder vrouwtjesmuizen, waardoor de vruchtbaarheid daalt en de verzorging van jongen slechter wordt, met als gevolg een hogere sterfte onder de nog niet geslachtsrijpe dieren.

Het laatste jaar, waarin de populatie het grootst is, staat bekend als het muizenjaar. Zijn de herfst en de winter zacht en blijven de leefomstandigheden in het muizenjaar gunstig dan kan de verwachte piek veranderen in een explosie, en daarmee in een plaag, of nog een jaar opschuiven. Zo bekeken zouden de zachte winters van 2013 en 2014 medeoorzaak van de recentste muizenplagen kunnen zijn. Daarin heeft Dijkma waarschijnlijk gelijk.

Tot slot, hebben we iets aan deze kennis als huurder van een perceel van een volkstuinvereniging? Het bestuur heeft dit jaar niet opvallend veel meldingen over muizenoverlast ontvangen, vorig jaar wel. Het is verleidelijk om te denken dat we ook als volkstuinvereniging in 2014 de piek hadden en nu weer 2 of 3 rustiger jaren tegemoet gaan. Is dat zo, dan zou de hulp die we krijgen door de natuurlijk cyclus dus vele malen effectiever zijn dan het verhogen van de sterfte door met rodenticiden aan de slag te gaan. In plaats van klakkeloos wat gif te gaan strooien, kunnen we ons dan beter afvragen: Hoe kunnen we een piek voorkomen?

Helaas lijken de mogelijkheden daarvoor beperkt, zeker omdat moestuinieren per definitie kleinschalig is. Het is daardoor bijvoorbeeld niet mogelijk om rondom de tuin een brede strook kale grond of kruidenvegetatie van enkele meters breed aan te leggen, want dan houden we amper nog tuin over. We zullen ons dus moeten beperken tot het bekende lapwerk. Naast het plaatsen van lokdoosjes, vallen of klemmen valt nog te denken aan intensief bermbeheer: de slootkanten goed schonen, pollen zoveel mogelijk afmaaien en uitsteken.

Nog zo'n tip uit de categorie klein bier: wees in piekjaren bedacht op vraatschade en breng bedreigde groenten (bieten, koolrapen, groenlof, andijvie) tijdig in veiligheid (red.).